

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP, N. Prinsengracht, 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

- VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG. -

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 md. Buitenland 65 cent. Losse nummers 3 cent.

Onder Redactie van:

J. C. CETON, W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

Advertentiën.

Per regel . . . . . 10 cent*
Bij abonnement speciaal tarief.

INHOUD: Over de Deutsche Revolutie. — Het Alléén-Wezenlijke. — Kentering. — Uit de Russische Revolutie. — „Tietjerksteradeel gaat voor.“ — Ontvangen Boeken. — Feuilleton: Het Historisch Materialisme voor Arbeiders verklaard.

Berichten.

In 't algemeen kunnen we het niet anders dan toejuichen, dat de Partijpers de artikelen uit „De Tribune“ meer en meer overneemt. We moeten echter een uitzondering maken voor de serie artikelen van Gorter over het Historisch Materialisme. Met aandrang verzoeken we, deze niet over te nemen, vóórdat de reeks geëindigd is. Ondanks vroegere verzoeken heeft „De Volksstrijd“ zelfs weer overgenomen zonder vermelding van bron.

En aan alle medewerkers moeten wij nogmaals zeggen: Stuur uw artikelen bij voortdoring, maar maakt ze niet zoo lang. We moeten ook heden weer redactionele, ingezonden, e.a. artikelen wegens de groote aandrang van kopie uitstellen.

*

Wie zich met 't volgend kwartaal abonneeren, ontvangen de nog verschijnende nummers gratis. Men kan zich ook abonneeren, aanvangende met het eerste nummer van Gorters feuilleton. De meerdere nummers worden dan à 3 cent berekend. De voorraad is echter zeer beperkt.

Van het eerste kwartaal zijn nog eenige complete exemplaren voorhanden en tegen den gewonen prijs verkrijgbaar.

Zij, die nog onverkochte exemplaren van No. 15 in hun bezit hebben, worden verzocht die terug te zenden, ook al zijn 't slechts weinige.

In het volgend nummer zullen we een lijst van adressen plaatsen, waar losse nummers van ons blad verkrijgbaar worden gesteld. Zij, die zich daarvoor beschikbaar willen stellen, worden verzocht dit even te melden.

Over de Deutsche Revolutie.

Al is het nog niet zoover, dat een reeks van snelle indrukwekkende politieke omkeeringen in Duitschland ook aan de gewone burgerlijke krantenlezers het besef bijbrengt, dat daar een revolutie aan den gang is, toch heerscht bij sociaaldemokraten, die op de teekenen des tijds letten, vrij algemeen de overtuiging, dat wij in Duitschland voor belangrijke gebeurtenissen staan. Als wij van een Deutsche revolutie spreken, denken wij niet aan een snelle omverwerping der bestaande politieke heerschappij, maar aan een lange hardnekkige worsteling tusschen de bezittende en de arbeidende klasse, die in op- en neergangen, tijden van felle actie en tijden van stilstand en reactie afwisselend zich wellicht over tientallen van jaren kan uitstrekken.

Is zulk een worsteling dan niet allang aan den gang? Men drukt zich inderdaad wel eens zoo uit, dat onze geheele strijd, ook de parlementaire, al een stuk revolutie is. En niet ten onrechte; 't verschil tusschen wat in een vreedzamen en wat in een woeligen tijd gebeurt, is maar een verschil in graad. Ook in den politieke strijd met het rustige stembiljet en de orde-lijke vergaderingsdebatten wordt de volksmassa gerevolutioneerd; de hoofden worden verhelderd, het inzicht en het klassebewustzijn gewekt, en dat is al een

van de hoofdzaken. Wat verder noodig is, organisatie en discipline, brengt de vreedzame met wettelijke middelen gevoerde vakstrijd. Daarbij blijven echter de machtsmiddelen der bezittende klasse en vooral die van den staat, nog altijd intact. De arbeidersklasse ontwikkelt haar eigen macht, maar laat die der heerschende klasse bestaan; slechts de zedelijke macht van de heerschende klasse, het geloof, dat de onderdrukten vroeger in de goddelijke heerscheroeping hunner meesters hadden, roeit zij uit.

Wat nu een revolutionair tijdperk onderscheidt, is, dat de macht van den staat daarin betrekkelijk snel afbrokkelt. Zulk een tijd moet eenmaal komen, wanneer de arbeiders als een sterke macht klaar staan; de bezittende klasse geeft haar dan niet kalm de heerschappij over; zij moet die veroveren. Daarvoor is niet alleen een zekere durf noodig, een revolutionaire energie, die voor geen hinderpalen terugdeinst, maar ook een zware druk van ellende en onderdrukking, die massa's opzweept en hun 't gevoel geeft: zoo kan het niet langer, het koste wat het wil.

Wanneer de omstandigheden thans voor het beginnen van zulk een revolutionair tijdperk gunstig schijnen, ligt dit niet alleen in de groote macht der Deutsche arbeiders, maar ook in de zware politieke onderdrukking, die met den dag erger wordt; in de hooge prijzen der levensmiddelen, door een woekerpolitiek der jonkers en grootkapitalisten bewerkt, en in de crisis, die uitgebroken is, en nog lang niet haar hoogtepunt bereikt schijnt te hebben. Dat alles verbittert de massa en zweept ze op. Daarin ligt natuurlijk tegelijk opgesloten, dat met een afzakken van de crisis, bij elk weer opleven van den industrieelen bloei, de revolutionaire beweging tijdelijk verflauwt en afzakt.

Wat de Duitschers mankeert, zoo is dikwijls gezegd, is de durf, de moed om eindelijk eens in verzet te komen tegen de politieke onderdrukking. Zoover deze opmerking zin heeft — zulk een gemoedstoestand heeft natuurlijk zijn historische en economische oorzaken — drukt zij slechts uit, dat het Deutsche proletariaat zeer groote weerstanden te overwinnen heeft, om tot een revolutionaire actie te komen. Weerstanden, die niet alleen in de geschiedenis van land, volk en staat liggen, maar ook in de geschiedenis der arbeidersbeweging zelf.

Het Pruisische regeeringsstelsel gaat niet uit van de erkenning van burgers met rechten; het ziet slechts onderdanen, die van jongs af aan aan gehoorzaamheid en aan het slikken van alle willekeur van boven gewend worden. Een politiemann of ambtenaar mag nog zoo willekeurig optreden: boven krijgt hij aldoor gelijk. Gezag is het heiligste; op school ranselen de onderwijzers de eerbied voor 't gezag er in, onder dienst doet het een wreede militaire discipline. De Duitscher voelt en weet zich rechteloos; hij mag de heerschers haten en verachten, maar hij moet zich schikken

Dat heeft de gewoonte van lijdelijk gehoorzamen gebracht, bij de arbeiders daarna nog gesteund door het inzicht, dat verzet van een kleine bewuste voorhoede tegen een zoo machtige, sterk georganiseerde, voor geen wreedheid terugdeinsende heerschende klasse waanzin zou zijn. Men zweeg, kröpte op, en gebruikte de vernederingen, die men moest ondergaan, tot propaganda van het socialisme.

Zoo werd de tijdelijke dwangtoestand van een minderheidsgroep tot een traditie van partijtactiek. „De heerschers niet het plezier doen, zich roekeloos voor

de geweren te plaatsen“ was indertijd een verstandige en noodzakelijke stelregel. Toch is het ook waar, dat eenmaal een andere houding zal aangenomen worden; wil men de heerschappij veroveren, dan zal men de sterkste wapens der vijanden tegenover zich zien. De vraag is alleen: wanneer komt die tijd? Niemand kan het zeggen. Dat hangt af van allerlei krachten en werkingen, die in een revolutionaire tijd vanzelf opkomen. Zeker is het, dat, wanneer voor het eerst de arbeiders deze sterkste macht der heerschers trotseeren ze met groote inspanning de traditie overwonnen moeten hebben.

Elke byzondere taktiek brengt zijn eigen organen mee. Met groote moeite en opofferingen worden ze opgebouwd; voor hun byzondere functie zijn ze geschikt gemaakt, maar dan kost het ook zóoveel te meer moeite, tot een nieuwe taktiek over te gaan. Een nieuwe taktiek maakt allerlei organen overbodig, die vroeger goede diensten bewezen.

De uiterlijke vormen der organisatie met hun uitgebreide bureaucratie, hun beampten, organen, besturen, enz., die voor het voeren van den tegenwoordigen politieken en vakstrijd geschikt en noodzakelijk zijn, gaan in een revolutionaire tijd licht te gronde; de massa's zelf treden meer op den voorgrond. Een kiesbeweging kan men wel, maar een revolutie niet van bovenaf leiden. Daar echter deze organisaties uit de beweging zelf opgekomen zijn, een mooie traditie er aan vast zit en de bestaande besturen natuurlijk hun best doen, ook de verdere acties op de oude wijze te leiden, en oude en nieuwe taktiek in elkaar overvloeien, treedt deze geheele bouw, die nu onze kracht uitdrukt, tegen het doordringen van een nieuwe taktiek op, die eerst geleidelijk, al tastende naar nieuwe banen, overwinnen kan.

In een revolutionaire periode zullen de massastakingen een groote rol spelen. Maar de meesten der vakverenigingsleiders hebben daar niet veel mee op; hun geheele taktiek, de opbouw hunner organisaties is op den strijd tegen ondernemersgroepen onder het kapitalisme gericht. De politieke massastaking is als een stormwind, die het gebouw van hun bekwame onderhandelingen en taktische gedragslijn door mekaar schudt en in de war brengt. Natuurlijk zullen zij zoo lang mogelijk zulke woelige bewegingen tegenhouden, en nog kunnen tegenhouden, waar een minder krachtig georganiseerd proletariaat al lang losgebroken zou zijn.

Deze weerstanden verlangzamen het revolutionaire in beweging komen van het Deutsche proletariaat. Zooals een zwaardere massa altijd langzamer in beweging komt, maar dan ook meer kan uitrichten, zoo brengt de sterke organisatie een zekere logheid in de beweging, maakt echter de werkingen, als de beweging er eenmaal is, veel steviger en grondiger. A. P.

Het alléén-wezenlijke.

Het hoofdartikel „Godsdienst is privaatzaak“ in ons partijorgaan van 16 Februari, door de redactie uit „De Leipziger Volkszeitung“ overgenomen en in vertaling geplaatst „om zijn juistheid en aktualiteit voor Nederland,“ eindigt aldus:

„Deze leer (het historisch-materialisme) behoedt „ons (dus) ervoor, ideologische geschillen naar den „voorgond te dringen als het wezenlijke; zij brengt „naar den voorgond, als het alleen-wezenlijke, ons „ekonomisch doel.“

Partijgenoot Bakker uit het noorden, die, behalve in dienst der partij, ook in dienst des Heeren is, gaat in deze laatste dienstbetrekking „lezingen” houden. Niet voor de partij-afdeelingen, doch voor de bourgeoisie. Nu zijn deze lezingen ook voor arbeiders toegankelijk en in een land als het onze zijn lezingen van theologischen aard helaas altijd „aantrekkelijk” geweest, zijn dit „godbetert” nog. Zij leveren ruimschoots de stof om aan het „mijmeren” te gaan en geven den gestichten toehoorder zoo ongemerkt het middel aan de hand het „denken” aan anderen over te laten of het binnen zekere grenzen te beperken. Formeel handelt deze partijgenoot niet tegen de door onze partij aangenomen resolutie in zake den godsdienst. Het sociaal-democratisch „gebed” wordt in de partij-afdeelingen nog niet als voorwaarde opgedrongen tot het openen der openbare-, huishoudelijke- en feestvergaderingen. Evenmin vinden wij vooralsnog naast de roode draperies in onze feestlokalen het Christusbeeld of het kruis.

Het is de bourgeoisie, bij wie onze partijgenoot poogt het ware (chistelijke) socialisme te brengen. Het is echter der moeite waard kennis te nemen van de wijze waarop dit geschiedt. Den lezer van „De Tribune” zal het in zijn verwachtingen van de bourgeoisie wellicht wat gunstiger kunnen stemmen.

Het te spreken woord op deze lezingen wordt den bezoeker van te voren in gemakkelijke vorm aangeboden, in een gedrukt „Overzicht”. Dominé kent zijn pappenheimers. Het is gemakkelijker voor een dominé tot de bourgeoisie te komen, dan voor de bourgeoisie tot den dominé. Zij vindt het onderwerp al zoo oud en afgezaagd en heeft het al zoo modern mogelijk gehoord en gelezen van de Tolstoj's, de Berth's, de Van Eeden's, enz. Ze is trouwens al zoo vermoed van haar andere, dagelijksche belijdenis. Heele dagen moet ze zich wijden aan haar uitsluitingssysteem en die arbeiders worden met den dag lastiger. 's Avonds nog gaan luisteren naar een dominé, die... socialistisch is! Neen, daar voelt zij niet veel voor. Toch vindt ze zoo'n gedrukt „Overzicht” wel leuk! In zulk een gecompromeerde vorm, na het diner, rustig eens te kunnen opnemen een stuk van de echte waarheid, is toch wel interessant. Bij voorbaat vindt ze dezen dominé vooral erg praktisch en vernuftig. Zoo iets voelt ze direkt, van wegens de geaardheid van haar bourgeois-natuur.

Ze leert en wij luisteren:

Waarom velen niet gelooven.

Het is voor een tot zelfbewustheid ontwaakt mensch noodzakelijk, om een antwoord te zoeken op de vraag naar het bestaan van God. Van dat antwoord hangt voor een goed deel onze levensbeschouwing en daardoor onze levenspractijk af.

In onzen tijd zijn er velen, die niet meer aan God gelooven. Daarom is er reden, die vraag gedurig weer aan de orde te stellen. Wat wil het zeggen: God bestaat? Dit: de wereld is gegrond in en wordt geleid door een redelijke aanbiddenswaardige Almacht. Zij die niet meer gelooven, doen dat niet allen om dezelfde redenen. Zeer verschillend zijn de bezwaren tegen het geloof.

Tot zoover houden we ons zoo stil als een stille muis. „Godsdienst is privaatzaak,” dat is het standpunt der partij, ook dat van ons. Dan vervolgt de dominé:

Sommigen zeggen: het geloof is een uitvindsel van listige priesters en heerschzuchtige koningen, om daardoor hun macht en troon te bevestigen. Deze opvatting strijdt met wat de geschiedenis leert.

Bij dit gedeelte kijken we even schuin naar de ver eerders van Büchner, Moleschott, Darwin, Haeckel, enz. (in ons materialistisch-theologisch landje vereenigd in de Dageraad), glimlachen, zonder leven te maken.

Maar dan komt naast de dominé, de partijgenoot, en zegt tot de toehoorders:

Anderen beweren: het geloof is niets dan een machtsmiddel in handen der bezittende klasse om de arbeiders in loonslavernij te houden. Deze bewering strijdt met de werkelijkheid.

Natuurlijk wordt hier het historisch-materialisme eerst verkeerd voorgesteld, en dan aan flarden gescheurd, en wordt Marx een plaats aangewezen in de hel, materialistische uitvinding der „aanbiddenswaardige Almacht.”

Dat is nu toch eigenlijk een verstandige dominé, roept in verrukking de kapitalist uit. Inderdaad, hoe komen die Marxisten aan zulk een bewering. Hoe is 't mogelijk? Wij, als rechtgeaarde kapitalisten, verlangen niets liever dan dat de arbeiders zouden leeren „gelooven”, het is verre van ons „het geloof te gebruiken als machtsmiddel om de arbeiders in loonslavernij te houden.” Foei!

Het is dan ook maar goed, dat hier in de zaal ook arbeiders zijn. Die kunnen dat nu eens zelf hooren van een lid van die socialistische partij.

Wij voor ons, wij „gelooven” ook graag, maar voor ons hoeft dominé zich niet ongerust te maken, want behalve dat we dit steeds doen, „weten” we ook, dat onze kinderen en kleinkinderen en al wat ons nà-verwant is, het zéér gerust zullen hebben. Dit weten we secuur, van onze accountants Dominé kan gerust zijn, wij gelooven beslist aan het „hiernaams” van ons geslacht en van onze klasse. We kunnen dan ook onmogelijk gelooven aan het bestaan van een „klassenstrijd”. Bindt immers het geloof niet alle menschen

aan één? Is het niet een zalig genot, in onze kerk (de roomsche uitgesloten) bijeen te zien, kapitalisten en arbeiders, voor hetzelfde Doel? Is dat niet een heerlijke „eenheid van kapitaal en arbeid,” om met Gorter te zingen, „de eenheid, eenheid, eenheid aller menschen?” Zeker, 's Maandags gaat ieder naar zijn werk, de kapitalist naar de Beurs, de arbeider naar de fabriek. Maar kan dat dan anders? Is een arbeider in staat zich te bewegen op de Beurs? En kunnen wij den geheelen dag ons bezighouden met gaatjes te prikken in ijzer of staal? Ja, zij willen zooveel, die menschen. Brengt het geloof niet mee, eene zekere berusting in je levenslot? Is het ware geloof niet eene volledige verloochening van ons eigen-ik en een even zoo volledige overgave aan Hem, die ons leven regelt en bestuurt? Er moet nu eenmaal zijn een baas en een knecht. Ook dit is een instelling, die slechts goed wordt begrepen door hem, die wààr geloovige is. Neen, een wààr-geloovige kan het bestaan of verscherping van den klassenstrijd dan ook niet inzien.

Wij, als verstandige kapitalisten, hebben de verheven taak van onze aardse schatten, op gezette tijden, zooals in die van werkeloosheid b.v., wat weg te geven om de arbeiders te steunen. Zeker, waarom ook niet, zoolang menschen van eigen bloed voor de uitdeeling zorgen, wie doet daar dan niet graag aan mee?

Het is dan ook, behalve zéér onwetenschappelijk, ook zeer wrééd gedacht van die Marxisten, om zó over ons en over het geloof te denken en dit den arbeiders te onderrichten. „De werkelijkheid is daar om het te bewijzen,” zegt hun eigen partijgenoot.

Van harte wenschen we dan ook, dat alle arbeiders zullen gaan „gelooven” en dat alle sociaal-demokraten dominés zullen worden. Wij hebben dan ook van dezen avond zéér genoten en leggen ons kapitalistisch hoofd rustig neer op onze gebloeid-zijden kussens, hopende, heerlijk te zullen droomen van den groei van onze kapitaal-pyramiden.... en van onze aanstaande zomerreis.

...

Partijgenoot Bakker heeft deze lezingen gehouden te Zwolle. Met den sneltrein over Amersfoort is hij gemakkelijk bij ons en we kunnen hem dan wellicht persoonlijk hooren bestrijden, de gronden waarop het Marxisme zich plaatst tegen het geloof. Want de Zwolsche arbeiders die naar hem hebben geluisterd, het mogen partijgenooten zijn of niet, misten het gebruikelijk, rechtmatig debat, terwijl in deze centra allicht één gevonden wordt, die den arbeiders zal doen begrijpen, dat de vermenging van ideologische, bovenaardsche gedachten met onzen strijd voor een socialistische maatschappij slechts kan brengen vertraging en belemmering, door een gelijktijdige propaganda ten behoeve van eene o.i. zéér onwaarschijnlijke eenheid met de bourgeoisie, in den gelooft.

Deze eenheid kan bestaan voor den theoloog, voor elkeen die haar gaarne wenscht; voor de arbeidersklasse is het enkel van belang te weten, op welke snelste wijze zij zich heeft te bevrijden uit den moordenden greep der bourgeoisie.

Niet het antwoord pogen te vinden op de vraag naar het Godsbestaan, is de eerste taak van een (klasse)bewust-geworden arbeider, neen. De vraag hoe is deze maatschappij ingericht, deze maatschappij die hem dagelijks doet voelen, doet zien, hoe hij, zijn gezin, zijn klasse, ieder uur van den dag, van den nacht, is vastgeklonken aan zijn uitbuiters — deze vraag moet eerst worden beantwoord. Is dit gebeurd, dan is zijn oog verhelderd, dan ziet hij zóo scherp, dat hij geen behoefte meer heeft aan „mijmeren”, want dan wacht hem veel werk, dan roept hem zijn klasse tot den strijd. Hiertoe heeft hij noodig „zijn heele lijf, zijn heele ziel, zijn heele vermogen.”

En als hij naast deze verworven kennis ook het historisch inzicht in de taak zijner klasse zal hebben verkregen, dan zal hij door de geaardheid van zijn ontwaakt intellect, als van zelf steeds naar den voorgrond dringen het economisch doel als het „Alleen-Wezenlijke.”

D. BERREKLOUW.

De strijd tegen het Deutsche politieke heden, is de strijd tegen het verleden van de moderne volkeren.

Kentering.

In de beide voorlaatste nummers van de Tribune wendden twee partijgenooten, die geen van beiden oud, toch „de oude beweging” hebben meegemaakt, den blik naar dat verleden. Het verschijnt hun in de warme tinten van jeugd-herinnering, het verschijnt hun als een tijd van geestdriftig voelen en groot willen: vergeten is de donkere zijde van die „oude beweging”; uitgewischt de ruwheid, oppervlakkigheid, de utopische schamelheid dier dagen, de wijde gaping tusschen willen en kunnen, die ze half belachelijk, half tragisch maakte. Bij toen vergeleken lijkt het heden koud, nuchter, arm aan de kracht van geestdrift, die voor den socialist het grootste levensgeluk is. Iets schoons en kostbaars, het allerschoonste en kostbare, schijnt

in onze dagen van praktische politiek en bezonnenheid ontvloeden, wat die oude verwarde, onpractische en woelige dagen bezaten.

Het treuren om het verleden van die twee partijgenooten, het zich dárheen wenden als naar een licht- en warmtebron, die nu niet meer vloeit — het staat lang niet alleen. Ook in particuliere gesprekken kan men in den laatsten tijd, bijzonderlijk in dezen winter, de verzuchting hooren, naar de warme bezieling der „oude beweging,” naar den „goeden ouden tijd.”

Reeds dit verschijnsel op zichzelf zou aantonen, dat er met onze partij iets niet in den haak is. Het is, zou men kunnen zeggen, de maatschappelijke natuur van den sociaaldemocraten, voorwaarts te zien, niet terug. In 't verschieft ligt de macht-toewas van het proletariaat, zijn zwellende kracht, zijn verhelderend bewustzijn; liggen de grootschere worstelingen; ligt alles, wat ons lokt. De toekomst trekt ons, zij en niet het verleden is het land, waar onze liefste dromen verwijlen. Het is geen goed teken, als sociaaldemocraten zich ze betreurend, naar verleden dagen wenden. Is dan het vertrouwen in de toekomst zwak in ons?

Maar beter dan dergelijke ijdele bespegingen lijkt het mij te trachten ons rekenschap te geven en van de oorzaken, waardoor het revolutionaire vuur — om het kind bij zijn naam te noemen — in de oude beweging zoo sterk aanwezig, in de nieuwe al te veel ontbrak; en van de redenen, dat dit verschil aan velen onzer juist nu smartelijk bewust wordt.

Ook in het artikel van J. V. geschiedt het eerste. Maar, waarde partijgenoot, ik meen, dat er nog wel wat meer over te zeggen valt. Gij hebt, naar mij voorkomt, te veel op den buitenkant, de symptomen van de verslapping in onze rijen, te weinig op hare maatschappelijke oorzaken gelet. Ge hebt te uitsluitend op den politieken hovenbouw acht geslagen, niet genoeg op den economischen ondergrond. Zeker, gij hebt volkomen gelijk: het feit, dat onze partij tot stand kwam als een reageering tegen het anarchisme, heeft haar doen en laten evenzeer beïnvloed als het dat 't uit overeenkomstige motieven opgericht N. V. V. doet; zelf sterk beïnvloed ook — en hier werd de werking zeer weer gewichtleggende oorzaak — met betrekking tot de kringen, waartoe zij zich in de eerste plaats wendde om er haar aanhangers te rekruteeren.

Maar — dat die reageeren tegen het anarchisme de vorm van bovenmatig parlementarisme kon aannemen, die wij kennen, dat het streven naar onmiddellijk succes zich jaren lang zoo kon uitvieren — dat lag nog aan iets anders, daartoe was een kleinigheid noodig, die in hooge mate de vormen van den proletarischen klassenstrijd heeft beheerscht gedurende de periode, aan welks uiteinde wij thans waarschijnlijk staan. Wij bedoelen de gunstige conjunctuur, die, vanaf het begin der jaren negentig zoetjes-aan intredend en slechts eenmaal door een hevige, maar korte crisis onderbroken, nu ongeveer 16 jaar lang heeft geheerscht. Het tijdperk, waarin de ontwikkeling der S. D. A. P. valt, was een tijdperk van kapitalistische expansie, van uitbreiding der productie, gelijk de burgerlijke maatschappij na de jaren 71-74 niet meer had beleefd en... niet meer dacht te beleven. De moreele werkingen van dezen langdurigen bloei, na den korten terugslag van 1901 met verdubbelde kracht inzettend en voerend tot de rekord-jaren 1905-1906, moesten te intenser zijn, daar hij volgde op lange jaren van zoo zware economische depressie, druk, en stilstand, jaren van zulk ondragelijk lijden voor de arbeidersklasse, dat algemeen de meening opkwam van een spoedig te verwachten revolutie, die het afgeleefde, ontkrachtte kapitalistisch stelsel ten val brengen zou.

En het kon niet anders of de in 92 inzettende opleving en uitbreiding van het kapitalisme moest, als reactie op den geestestoestand der vorige periode brengen: een overdreven waardeering van de levenskracht der burgerlijk-kapitalistische maatschappij, een streven zich in haar, die immers nog lang duren zou, zoo goed mogelijk in te richten, te trachten zooveel mogelijk directe voordeelen te behalen. Men stelde de twee tijdperken maar eens naast elkander. 1875-1892: de geweldige strijd der deutsche arbeidersklasse tegen de socialistenvet; de oproerige stakingen in de industrie-districten en onstuimige kiesrechtstrijd in België; in Holland de „oude beweging” met haar heftig-revolutionair karakter; in Engeland het weder-ontwaken, na dertigjarige dood, van 't socialisme, de werkelozen-meetings en opstootjes op Trafalgarplein in de jaren '86 en '87, de opkomst en bloei van het „nieuwe unionisme.” Ziehier slechts enkele kenmerkende trekken: overal onstuimige klassenstrijd, het vooropstellen van groote politieke eischen. En nu 1892-1903: tijdperk van de hooge vlucht der vakbeweging;

de ministerieele en blok-experimenten in Frankrijk, Italië, Zwitserland, het verbond van socialisten en liberalen in België; de gansche opkomst en bloei van de „revisionistische” theorieën, de pogingen tot „verzelfstandiging” der vakbeweging enz. Sedert 1900 worden dan de door de kapitalistische bloeiperiode opgewekte tendenzen door andere al machtiger doorkruist: het bankroet der blokpolitiek in Frankrijk; de enorm snel zich toespitsende klassesetstellingen in Duitschland, de broodwoeker en de geheele richting der duitse binnenlandsche politiek, de gevolgen voor de Engelsche arbeiders van Chamberlains imperialisme en den Boeren-oorlog; en ten slotte: de Russische revolutie. Deze bewerkt dan onmiddellijk een verlevendiging van het tempo en een verscherping van de vormen van den strijd in Oostenrijk, Pruisen en Saksen en beïnvloedt indirect het geheele internationale proletariaat. Als „tegen-tendenz” in Holland, die midden in den economischen bloei voert tot een revolutionaire episode, hebben wij de spoorwegstaking van 1903 en de Kuyperiaansche gewelddaad.

(Slot volgt).

H. R. H.

Uit de Russische Revolutie.

Wij vinden in het Russische Bulletin een uittreksel uit een artikel, verschenen in de eerste nummers van een nieuw sociaal-democratisch tijdschrift, dat uitkomt te Genève, „De Stem van den Sociaal-democraat” onder redactie van de bekende veteranen Axelrod, Dahn, Martow, Martynow en Plechanow, waarin onder den titel „In het kamp der overwinnaars” een bijzonder heldere samenvatting wordt gegeven van den huidige politieke toestand en van den stand der Russische Revolutie.

Waar het met het inzicht omtrent den gang der Revolutie bij ons nog steeds zoo treurig over ’t algemeen gesteld is, kan het niet anders dan noodzakelijk genoemd worden, zulk een samenvatting weer eens onder de oogen der Nederlandsche sociaaldemocraten te brengen.

De schrijver begint met de beteekenis van den staatsgreep van 16 Juni te kenmerken als volgt: De staatsgreep van 16 Juni werd voltrokken door de monarchie, geïnspireerd door de groot-grondbezitters en als treurige noodzakelijkheid goedgekeurd door de kapitalistische bourgeoisie. De nieuwe Doema zou als werktuig dienen om dit drievoudig verbond te bezeugen, de Revolutie voorgoed te liquideeren en de deeling van de staatspastei te beginnen. Daarbij waren de motieven dezer drie klassen natuurlijk verschillend. De monarchie en bureaucratie wilden het onbeperkte absolutisme zoo mogelijk herstellen; de grondbezitters wilden hun grondbezit redden en, waar dit niet meer mogelijk was, zich op kosten des volks verrijken. De groote bourgeoisie droomde van een constitutioneele liquidatie volgens Pruisisch voorbeeld (nationaal-liberalen).

FEUILLETON.

Het Historisch Materialisme voor arbeiders verklaard.

door H. GORTER.

4)

VI.

Het maatschappelijk zijn bepaalt den geest.

A. De wetenschap, het kennen en leeren.

Het is een gewichtig gebied van den geest, al omvangt het hem lang niet geheel. Hoe wordt zijn inhoud bepaald?

De arbeider-lezer lette eens eerst op zich zelf. Hoe komt het, dat zijn geest vervuld is van juist die hoeveelheid en die soort van wetenschap, die hij heeft?

Hij heeft, — in ’t algemeen gesproken, wij spreken hier immers over het gewone lid der arbeidersklasse, die in geen uitzonderingspositie is — hij heeft wat kennis van lezen, schrijven en rekenen. In zijn jeugd heeft hij wellicht nog iets meer gehoord, iets van aardrijkskunde, vaderlandsche geschiedenis, maar dat is vervlogen. Hoe komt het, dat hij juist dat heeft, en niet meer?

Het productieproces met zijn productieverhoudingen bepaalt dat. De bourgeoisie, de kapitalistenklasse, die in de zoogenaamd beschaafde landen heerscht, had voor haar werkplaatsen arbeiders nodig, die niet geheel en al onontwikkeld waren. Daarom voerde zij voor de proletariërs kinderen de lagere scholen en den leeftijd van b.v. twaalf jaar, tot aan welken onderwijs wordt gegeven, in. Daardoor hebben de arbeiders die hoeveelheid en dat soort van kennis. De bourgeoisie, die de macht heeft en door de wetgeving kan doen wat zij wil, had zulke arbeiders

In één ding waren zij ’t eens: in den onderbiddelijken strijd tegen de Revolutie, tegen de politieke en economische eischen van het proletariaat, de boeren en de kleine burgerij.

De groote bourgeoisie begon met de contra-revolutionnaire plannen der monarchie en van de grondbezitters te steunen en het stelsel, dat zij nog voor kort had bestreden, te helpen herstellen, in de hoop bij de deeling van den buit zich te kunnen schadeloosstellen.

Zij meende zoo, door eerst de reactie te laten begaan, langs een omweg de staatsmachine voor haar belangen te kunnen spannen en de financieele en economische politiek te kunnen bepalen.

Maar de groote bourgeoisie (de Octobristen enz.) kwamen natuurlijk bedrogen uit. De feodale reactie liet zich de vruchten van het politieke verraad der groote bourgeoisie niet ontgaan en leverde haar als belooning slechts het proletariaat uit. Maar hier was niet veel meer te halen, vooral omdat de arbeidersklasse de economische veroveringen der Revolutie hardnekkig verdedigde. En datgene, waarop de groote bourgeoisie vooral had gerekend: het budget van twee milliard, de staatsruif, bleef in nog sterkere mate dan voorheen in handen van bureaucratie en jonkerdom.

De monarchie en de jonkers hebben geld, veel geld noodig, onverschillig waar dit vandaan komt. De wettelijke belangen van de staatshuishouding, in welke naam de groote bourgeoisie haar politiek verraad heeft gepleegd, treden zij met voeten.

De regeering deinst er niet voor terug, leeningen te sluiten zonder toestemming der Doema, en de staatspoorwegen en andere rijkdommen te verkoopen aan het buitenlandsche kapitaal. Opponeert de groote bourgeoisie, — zooals bij de vlootplannen der regeering — dan duiken onmiddellijk geruchten op, dat ook de derde Doema naar huis zal worden gezonden. Het constitutioneele maskerdepak barst aan alle naden.

Zoo zijn dus de pogingen der Russische groote bourgeoisie, om haar kapitalistische belangen te verdedigen zonder omwenteling der bestaande orde, geëindigd met een vreeselijk fiasco.

Dit kon ook niet anders, omdat de Russische bourgeoisie wel machtig is ten opzichte van het proletariaat, maar machteloos tegenover den feodalen staat; daar deze in financieel opzicht afhankelijk is niet van haar, maar van de buitenlandsche bankiers. Toen de bourgeoisie zich voor den tijd van de Revolutie afwendde, zonder den strijd om de politieke macht ten einde te voeren, wierp de autocratie, die uitgeput door den oorlog en de Revolutie geen kans meer zag de rol van een zelfstandige tusschen de belangen van verschillende klassen heen en weer balanceerende macht te spelen, zich onvoorwaardelijk in de armen der grondbezitters. . . . .

In plaats van de dictatuur der bourgeoisie kwam de onverhulde dictatuur der jonkers; dat is de vrucht

noodig. Het was haar behoefte in het productieproces zulke arbeiders te hebben, niet dommer en niet wijzer. Dommer zou hen niet winstgevend genoeg, wijzer te duur en te veeleischend hebben gemaakt. Evenals het moderne productieproces behoefte heeft aan bepaalde werktuigen, altijd sneller draaiende, meer product leverend, zoo heeft het behoefte aan een bepaald soort arbeiders, het moderne proletariaat, dat zich van vroegere arbeiders onderscheidt. Het productieproces dringt die behoefte op, het vormt door zijn aard die behoefte. In de achttiende eeuw b.v. had het zulke arbeiders nog niet noodig.

En zoo is het ook met het weten der andere klassen.

De kapitalistische grootindustrie, het verkeer en de landbouw berusten aldoor meer op de natuurwetenschap. Het productieproces is een bewust, wetenschappelijk proces. De nieuwe techniek heeft zelf den grondslag voor de moderne natuurwetenschap gelegd, door werktuigen voor haar uit te vinden, en door haar verkeersmiddelen te verschaffen, die haar materiaal brengen uit alle landen. De productie wendt de natuurkrachten bewust aan. Het productieproces heeft dus behoefte aan menschen, die de natuurwetenschappen, de werktuigkunde, de scheikunde kennen, want die alleen kunnen de leiding der productie nemen en nieuwe methodes, nieuwe werktuigen vinden. En daarom, uit die maatschappelijke behoefte van het productieproces, worden middelbare en hogere scholen tegenwoordig ook, en dikwijls voornamelijk, ingericht tot de studie der natuur, en worden er die wetenschappen onderwezen, die voor de leiding en de uitbreiding van het productieproces noodig zijn.

Het weten, de kennis van al die werktuigkundigen, scheepsbouwers, ingenieurs, landbouwtechnici, scheikundigen, wiskundigen, onderwijzers in natuurwetenschappen, is dus bepaald door het productieproces.

En, om een ander voorbeeld te kiezen uit dezelfde

van het politieke verraad der kapitalistische bourgeoisie.

Wat is in dezen de taak van het proletariaat?

Den klassenstrijd zoo scherp mogelijk te voeren, waardoor het de tegenstrijdigheid tusschen de eischen der burgerlijke maatschappij, d. w. z. de eischen der kapitalistische ontwikkeling die voortgaat, en de dictatuur der reactionnaire grootgrondbezitters, op de spits drijft. Zoo bereidt het de ineensstorting van het contra-revolutionnaire verbond en een nieuwe acute periode der Revolutie voor.

Wij zien m. a. w. in Rusland een beeld van den klassenstrijd, dat overeenkomst vertoont met den toestand, zooals die in Duitschland en Oostenrijk intrad na de nederlaag der revolutie van '48, voorzover het betreft de houding der bourgeoisie, maar met dit geweldige alles beslissende onderscheid, dat het Russische proletariaat zich onder de vaan der sociaaldemocratie zoo vast om de overwinningen der Revolutie schaart, dat ook het vreeselijkst woeden der reactie die overwinningen niet meer vermag te niet te doen.

De dictatuur der jonkers voert Rusland naar allen schijn naar nieuwe oorlogsverwickelingen en, storten zij zich daarin, dan zijn zij nog spoediger verloren dan anders onvermijdelijk het geval is door den ijzeren gang der economische ontwikkeling, die zij wel kunnen belemmeren doch niet doen stilstaan.

v. R.

„Tietjerksteradeel gaat voor”.

„Tietjerksteradeel gaat voor”, antwoordde onlangs een der leden van onze Kamerfractie, toen hem een uitnodiging was geworden, in het district Sliedrecht een handje te komen helpen; — zoo stond in ons partij-orgaan. Tot heden heeft niemand met een verantwoordelijke positie in de partij het de moeite waard geacht, dit antwoord onder handen te nemen. — of het met argumenten te motiveeren. Misschien spreekt het vanzelf — misschien behoort het ook tot die domeinen van onderzoek, die privaataak heeten — en toch... ben ik alléén zoo dom, of zijn er meêr, die wel eens zouden willen hooren: waarom Tietjerksteradeel voor ging? Ik — en misschien sta ik niet alleen — redeneer zoo:

Menschelikerwijze gesproken (de S. D. A. P. staat tegenwoordig in het teken van het kruis, — sedert de roode vaan er naast geplant is — laten we dus de tale Kanaans ons trachten eigen te maken) bestond er niet de minste kans onzen candidaat in dat gezegende onder de vele districten van Friesland ook zelfs in herstemming te brengen. In Sliedrecht zeker nog minder. Toch was het niet de eerste maal, dat Tietjerksteradeel zou worden overstroemd door een legertje van propagandisten. Aangenomen moest worden, dat alle boeren, pachters, winkeliers ambachtslieden, en zelfs arbeiders, reeds vroeger kennis maakten met de beginselen van onze partij. — Als het anders is uitgevallen, sedert Troelstra er voor de eerste maal candidaat stond, ligt de schuld aan de verkiezings-propagandisten, die het tusschen de propaganda voor het socialisme en de pot-dichtheid van calvinistische eigengerechtigheid op een accoordje wisten te gooien... maar zoo iets is nog nooit voorgekomen in Friesland of elders. — In elk

maatschappelijke klassen: onderstelt het bestaan van advocaten, professoren in rechten en economie, rechters, notarissen, etc., niet een bepaald eigendomsrecht, bepaalde eigendoms-, dat wil dus zeggen, zooals wij boven zagen, productie-verhoudingen? Zijn notarissen, advocaten, enz. niet menschen, aan wie de kapitalistische maatschappij behoefte heeft om haar eigendomsrechten in stand te houden en te beschermen? Is hun denken hun niet door de burgerlijke klasse ingegeven, en komt dus hun denken niet uit het productieproces, dat die klassen schiep, voort?

Onderstelt het vorstendom, de bureaucratie, het parlement niet eigendoms- of klassebelangen, op productieverhoudingen gegrond, die beschermd moeten worden, naar binnen tegen andere klassen, naar buiten tegen andere volken? Is de regeering niet de centrale commissie der bourgeoisie die de eigendommen en belangen der bourgeoisie verdedigt? Zij, en het weten, de kennis, die zij heeft, komen uit maatschappelijke behoeften, behoeften van het productieproces en het eigendom voort. De kennis harer leden dient er toe om de bestaande productie- en eigendomsverhoudingen in stand te houden.

En wat is de rol der geestelijkheid, van dominé's en priesters? Voor zoover zij reactionair zijn, doen zij openlijk dienst om, door het eischen van volstrekte onderwerping aan godsdienstige dogma's en bepaalde zedelijke geboden, de oude maatschappij in stand te houden. Hun weten dient daartoe, er bestaat een maatschappelijke, een klassebehoefte aan menschen, die die dingen prediken. Voor zoover zij vooruitstrevend zijn, verkondigen zij de heerschappij van God over de wereld, der ziel over de zinnen, van den geest over de stof, en helpen aldus de bourgeoisie, die hen daartoe opleidde, de heerschappij over den arbeid te behouden.

Het op de techniek gebaseerde productie- en eigen-

geval moesten we aannemen. dat, sedert de historisch belangwekkende candidatuur van den leider onzer Kamerfractie, iedere politieke ziel in dit politieke district, die door onze propaganda kon worden bekeerd, ook onder onzen invloed was geweest. — dat het dus voor dit keer voldoende zou zijn geweest, als de verkiezings-actie nog eens *dunnetjes* was overgedaan, om de vriendschap te onderhouden. In Friesland waren daarvoor krachten te over geweest — de rest had zich op Sliedrecht kunnen werpen. Sliedrecht, immers, is nog zoo goed als maagdelijk terrein. Daar valt nog wat pionierswerk te doen, je ware veld voor een intensieve propaganda door middel van een tusschentijdsche verkiezings-actie. Nu er geen sprake was van een versterking onzer Kamerfractie, en er — zelfs met de beste revisionistische wil van de wereld — geen andere dan algemeene socialistische propaganda kon worden gemaakt, zou ik zoo denken, dat ik, geplaatst voor de keuze: hulp aan Vliegen of hulp aan Spiekman, den laatste voor deze maal de voorkeur had moeten geven.

Misschien is dat heel onnoozel van me gedacht. Misschien zijn mijn hersens nog niet voldoende gerevideerd, om de wijsheid der besproken keuze te waardeeren. In dat geval zou ik dankbaar zijn als het P. B. me een met redenen omkleed antwoord wilde geven op mijn eenvoudige vraag: „Waarom ging Tietjerksteradeel voor?”

* * *

Mijn lezers moeten nu asjeblieft niet denken, dat ik van meening ben, dat er in Tietjerksteradeel, en wat dat betreft, ook in andere deelen van Friesland en de rest van Nederland, niet meer sociaal-democratische propaganda kan worden gemaakt, dan er al gemaakt is. Wat ik beeerde, geldt alleen onder de huidige opvattingen aangaande het noodzakelijk karakter van sociaal-democratische propaganda op den buiten. Met andere woorden is het dit: dat heel de uitgebreide staf van opgeruimde medewerkers van De Blijde Wereld, en hun niet minder opgeruimd dolerende Katholieke broeders uit het Zuiden, en hun a-religieuze boezemvrienden uit de landen achter het duin, met elkaar nog wel eenige verkiezings-acties in Tietjerksteradeel kunnen meemaken — met al de ethische inspanning en revisionistischen ijver en modernistische liefde voor alles wat lieflijk is en wel luidt en voor allen die financieel in de penarie zitten — zonder meer voordeel voor de versterking van het sociaal-democratische strijdleger dan een propagandist van De Blauwe Vaan zou hebben uitgewerkt. Dominé's met moderne, liberalistische, vrije-gemeente ethiek, protestantsche bijbel-exegeese die op een of andere manier nog in het Katholieke kerkverband zitten, a-religieuze S.D.A.P.-ers die, met ons, godsdienst tot een privaat-zaak hebben verklaard, doch, anders dan wij, ook de wetenschap van de proletarische oeconomie graag tot een particuliere liefhebberijje zouden verlagen, en — met al die christen-socialisten — den sociaal democratischen strijd, met of zonder opzet, verhandelen tot een in biddend opzien en met in-acht-neming van de parlementaire steekspel-vormen rondgaan met de bedelnap *) — hoe zouden zij, op die manier, iets kunnen losmaken in de calvinistisch gestijde hersenen van Tietjerksteradeel? Zelfs de meest ijverige ontkenning van de antithese en het ten-toon-stellen van de meest universele christelijke liefde — allen omvattend behalve de van-god-geroepen leiders der menschen tot wie men spreekt — maakt geen indruk.

*) In het zoo dikwijls verouderd verklaarde laatste hoofdstuk van het Communistisch Manifest is daarover ook wel iets te lezen.

domsstelsel had op een bepaalde hoogte van ontwikkeling behoefte aan zulke vorsten, priesters, rechtsgeleerden, natuurkundigen, technici. Het schiep ze, en door de maatschappelijke behoefte stroomden der maatschappij de dragers, de spelers der maatschappelijke rollen voortdurend toe. Het individu verbeeldt zich, dat hij uit vrijen wil die beroepen kiest, en dat de denkbeelden, die daar gekoesterd worden, de „eigenlijke bepalende oorzaken en het uitgangspunt van zijn handelen zijn. In werkelijkheid bepaalt het productieproces die denkbeelden en, in de eerste plaats, zijn keus.

„In de maatschappelijke productie van hun leven”, zegt Marx, „ treden de menschen in bepaalde, noodzakelijke, van hun wil onafhankelijke verhoudingen, productieverhoudingen”. Zeker, zoo is het. Die verhoudingen zijn noodzakelijk en onafhankelijk van onzen wil. Zij waren er voor wij geboren werden. Wij moeten in die verhoudingen treden, de maatschappij met haar productieproces, haar klassen, haar behoeften, heeft de overmacht over ons.

En elk van die beroepen heeft een bepaalde hoeveelheid en bepaalde soort kennis noodig om zijn functie in de maatschappij te vervullen. Het is dus duidelijk, dat, evenals de functie zelf, ook de kennis die er voor noodig is, door het maatschappelijk productieproces wordt bepaald.

Eerste tegenwerping onzer tegenstanders.

Wij hebben in deze eerste redeneering over de kennis een ding genoemd, dat in de maatschappij en dus ook in onze leer, die een waarachtig beeld der maatschappij is, een groote rol speelt, en dat wij dus nog dikwijls zullen moeten noemen. Het is de *behoefte*.

De behoefte is evenwel iets geestelijks, zij wordt gevoeld, waargenomen, gedacht in de ziel, het gemoed, den geest, de hersens van den mens.

Want het moet nu toch wel duidelijk zijn, dat die beruchte antithese, in haar eigenlijk wezen, meer is dan een helse uitvinding van calvinistische demagogen. Niet die antithese zelf is immers door hen uitgevonden, alleen het gebruik daarvan als een politiek wapen. *Ten slotte leeft ze zelfs veel krachtiger in de hoofden der calvinistische arbeiders en kleine luiden, dan in de hoofden van hun parlementaire leiders.* Het theologisch denken van die verpletterende meerderheid van calvinistische kiezers in Tietjerksteradeel is als een pantser om hun hersens, dat deze ongeschikt maakt om te reageeren op al onze oeconomische vertogen, en, *in nog sterker mate*, ongeschikt maakt om te reageeren op de ethisch-philantropische bedel-theorieën van de Blijde Wereld-soort. Dit is even waar als het feit, dat dit ideologisch denken van calvinistische arbeiders (van boeren en klein-burgers spreken we hier niet eens) hen als voorbeschied, om slachtoffers van christelijke demagogen te worden.

* * *

Wat geldt voor Tietjerksteradeel, geldt, bijna zonder uitzondering, in meerdere of mindere mate voor de geheele arbeiders-bevolking in Nederland, zelfs waar ze geworden is tot uitbuitings-materiaal in de groot-industrie. Kan men, evenwel, in het laatste geval overtuigd zijn dat hun wezen van industrieel proletariaat hun ideologisch denken zal revolutioneeren, en geschikt maken tot het opnemen van de meest elementaire oeconomische beginselen van de sociaal-democratie. Indien hun, ten minste, voorgehouden in zuiveren, onverschilt toestand, en niet vertoebeld door hoe-ook-getinte burgerlijke ethiek, — van de meerderheid der Nederlandsche arbeiders en kleine luiden kan dit niet worden gezegd. En zoover de theologisch opgevoeden betreft — de meerderheid moet dus alle sociaal-democratische propaganda er op gericht zijn, het ideologisch pantser, dat hun hersenkas pot-dicht afsluit voor elk oeconomisch betoog, te breken. Ik begrijp niet, hoe dit anders kan gebeuren dan door voortdurend, steeds verder om zich heen grijpend — hoe langzaam ook — onderwijs van de soort, als thans door Gorter in het *Tribune-feuilleton* wordt gegeven, door prediking van het historisch materialisme, in de eerste plaats overal, waar ethische modernisten onder de katholieken, en ethische modernen onder de protestanten, mitsgaders hun ethische materialistische broeders, onder dekking van het privaat-zaak-decreet onzer Internationale, den ganschen sociaal-democratischen strijd verdoezelen tot een soort van Tot-Nut van 't-Algemeen beweging. In ons land, met zijn sterke theologische tradities, en zijn verspreiding van de massa der proletariers over een groot en verspreid getal van kleinere bedrijven, kunnen wij niet verwachten dat de ontwikkeling van het kapitalisme in afzienbaren tijd alle ideologische spinne-webben zal wegvegen. Hier moeten wij een handje helpen, en wat meer, dan waarmee onze kameraden over de grenzen tevreden kunnen zijn.

* * *

Ik laat me niet verlakken door berichten van geestdriftige verkiezings-vergaderingen, applaus, toename van ledental — en stichting van nieuwe plattelands-afdeelingen. Dit zijn verschijnselen zoo oud als de socialistische beweging in Nederland. Voor mij wisschen ze niet uit de schande die voor mij verbonden is aan den naam van Tietjerksteradeel, omdat die er me steeds aan herinnert, dat een, nog wel lauwe hoop op succes — een problematische versterking van onze kamerfractie door de stem van niet proletarische en niet-sociaal-democratische (zij het dan ook uiterst philanthropische en goeie en lieve) menschen — ons meer geldt dan elke andere gelegenheid tot intensieve

Hieruit smeden de tegenstanders der sociaal-democraten een wapen.

Als de organen van het productieproces, zeggen zij, geschapen worden door een behoefte der menschen, dan is de eerste oorzaak toch weer geestelijk, en niet maatschappelijk-stoffelijk.

Deze tegenwerping wordt gemakkelijk weerlegd. *Want waar komen de behoeften vandaan?* Ontstaan zij door den vrijen wil, zijn zij op de opinie gegrond? Zijn zij een zelfstandige uitwerking van den geest? Neen, de behoeften zijn vast geworteld in het productieproces. De student heeft behoefte, het is waar, aan kennis van werktuigkunde, van de rechten, de theologie, de staatswetenschap, *maar wat gaf hem die behoefte?* De maatschappij, *zijn* maatschappij, met haar bepaald productieproces. In een andere maatschappij had hij naar *die* kennis niet getaald, in eene andere had hij verlangen naar eene andere gehad of naar in het geheel geene.

De arbeider heeft ook behoefte aan kennis en wel aan de kennis der maatschappij, de kennis, die wij op dit oogenblik proberen hem te geven, — een geheel andere kennis, dan die de regeerende klasse hem op de school geeft — maar waardoor ontspringt die behoefte? Uit het productieproces. Want dit maakt den arbeider tot een lid van een klasse van millioenen, die strijden moet en overwinnen kan. Was dat niet zoo, de arbeider zou deze kennis niet zoeken. In de achttiende eeuw deed hij het nog niet. Omdat de productieverhoudingen toen nog anders waren, die behoefte in hem niet deden opkomen.

Het *lijkt* dus maar, dat de behoefte, het geestelijk zielsgevoel ons leidt. Bij dieper nadenken zien wij, dat het ons door stoffelijk-maatschappelijke verhoudingen wordt ingegeven.

Het is niet alleen bij de „hooge” geestelijke behoefte aan kennis zoo. Ook bij heel wat „lagere”

propaganda voor onze beginselen, omdat die naam me voortdurend herinnert aan het ergerlijke feit, dat wij, d.w.z. alle partijgenooten, ons sociaal-democratisch beginsel hebben toevertrouwd aan de hoede van moderne evangelisten, die meer het historisch materialisme haten dan het beetje kapitalisme dat zij kennen. Godsdienst is privaat-zaak, natuurlijk! en uit angst voor een botsing met de ideologische bedenkeltjes van ethische socialisten, worden deze vrij gelaten, en wordt hun voorbeeld ijverig gevolgd door velen „die ook den eere-naam van Marxist voor zich op-eischen,” in het verkondigen van een gecasteerd Marxisme, dat als het-ware is uitgevonden, om alle werfkracht aan de sociaal-democratische partij als strijdende partij te ontnemen.

Partijgenooten, het wordt tijd dat de Nederlandsche sectie der proletarische Internationale bevrijd wordt uit de ban, waarin religieuze en a-religieuze evangelisten, al dan niet van de Blijde Wereld, haar gevangen houden. We vermuffen en verschimmelen. Wij moeten de draagkracht van ons godsdienst-is-privaat-zaak besluit voor ons gaan bepalen, om te beletten, dat onze beweging wegglijpt door de handen van burgerlijk, individualistisch denkende, ethische socialisten van allerlei kleur en kerk, van af de Dageraad tot de Roomsche Katholieke, evenals wij hebben belet dat ze verliep in burgerlijk natuurwetenschappelijk materialisme. Naast de propaganda voor het „oconomisch Marxisme,” past het ons te propageeren het „wijsgeerig Marxisme,” eenvoudig omdat wij dat moeten, omdat wat wij onder Marxisme verstaan, één-en-ondeelbaar is. Door, op het voetspoor van de Blijde Wereld-menschen, splitsing toe te laten, maken wij van ons zelf intellectueele eenuchen, en worden als eenuchen krachteloos tegenover alle andersdenkenden als katholieken en calvinisten. De privaat-zaak leer blijft daardoor onaangetast. Deze verbiedt wel aan de Blijde Wereld-lui hun kerk uit te breiden over een deel der Partij. Zij verbiedt ons niet het wezen van allerlei ideologieën volgens de historisch materialistische methode te verklaren, om zoo daarvan de politieke macht weg te nemen.

J. V.

Het specifieke „Pruisendom” heeft nooit anders bestaan en kan niet anders bestaan, dan in verbond met en in onderdanigheid van Rusland.

Ontvangen Boeken.

Wat ons Allen dreigt, als wij er niet allen tegen waken! Den ouders van jongens in hun laatste leerjaar ernstig ter lezing aangevonden. — Uitgave van den Alg. Ned. Typografen-Bond. — Amsterdam.

Het is een heel nuttig boekje, dat de Typografen-Bond hier als „*Een Ernstige Waarschuwing*” den ouders ter lezing geeft. Ook de arbeiders-propagandisten kunnen uit de cijfers op blz. 6-11 veel uitstekend propaganda-materiaal opdoen. Overigens is het een waarschuwing om de jongens niet in het typografen-vak te sturen. Wp.

dingen; de stoffelijke behoeften worden ook dikwijls door de techniek, de productie- en eigendomsverhoudingen ingegeven. De arbeider heeft b.v. zeker als ieder mensch behoefte aan voedsel, maar heeft hij behoefte aan margarine, aan surrogaten voor voedsel, kleeding, comfort en schoonheid? Waarachtig niet. Men zou eerder kunnen zeggen, dat de mensch van nature stevig voedsel en echte, lekkere, warme kleeding verlangt. Maar het productie- en eigendomsstelsel had behoefte aan goedkoop voedsel, voor de arbeiders, het had behoefte om massa-artikelen te kunnen verkoopen, het schiep ze en eerst daarna en daardoor kreeg de arbeider de behoefte aan die goedkoopere en slechte massa-artikelen.

Zoo heeft niemand behoefte *uit zichzelf* aan een productie van honderdduizend in het uur of een snelheid van honderd kilometer in het uur, de concurrende producent heeft er behoefte aan door het productiestelsel, dit scheidt de machines, die die snelheid en die productie bereiken en eerst daarna en daardoor wordt de behoefte door alle individuen der maatschappij gevoeld.

Zoo zouden wij honderden voorbeelden kunnen geven. De lezer zal ze gemakkelijk zelf vinden, als hij maar om zich heen ziet.

„Het systeem der maatschappelijke behoeften in zijn geheel is niet op de meening, maar op de geheele organisatie der productie gegrond. In de meeste gevallen ontspringen de behoeften uit de productie of uit een op de productie gegronden algemeen toestand. De wereldhandel draait bijna uitsluitend om behoeften — niet der consumptie van enkelen, maar der productie.” — En zoo ontstaat de kennis ook uit de behoeften der productie.

(Wordt vervolgd.)